

introduction in Ukraine. Characteristic features and indicators of development and penetration of information and communication technologies, particularly in the agricultural sector of the economy are summarized.

Emphasis is placed on the opportunity to implement an accelerated digital development scenario, as the most relevant for Ukraine in terms of challenges, needs and opportunities. Components of the script, first of all, to reduce the asymmetry of access to the Internet throughout the territory are identified. Today, Ukraine is at a unique stage of development, when it is still possible to do so, with creative culture and the ability to generate ideas, as highlighted by the Global Innovation Index.

Keywords: digital economy, infocommunications, digital technologies, digital development, digital market, information, IT companies, digitalization, cyber-physics space

УДК 657.01

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНОГО РОЗМІРУ

Л. М. РЯБЕНКО, асистент кафедри статистики
та економічного аналізу

**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Ю. БРАУТ, CPA аудитор
KPMGLLP(VirginiaBeach,USA)

E-mail: Srlm2506@ukr.net

Анотація. Зростання вимог щодо якості інформації невідворотно зумовлює адекватне зростання вимог до бухгалтерського обліку як системи, що забезпечує обробку первинних показників та їх перетворення на інформацію, що забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Для підвищення ефективності бухгалтерського обліку, зростання його функціональної дієвості необхідно налагодити управління обліком як складним системним утворенням, при цьому першочергового значення набуває ступінь раціональності методів, способів та прийомів, що застосовуються для формування інформаційних ресурсів, оскільки організація обліку нерідко перетворюється на визначальний чинник успішного функціонування суб'єкта підприємницької діяльності

У статті досліджено та узагальнено диференційовані підходи до організації обліку в аграрних підприємствах. Обґрунтовано критерії, за якими оцінено організацію обліку в різних типах агроформувань,

зокрема: організація обліку в різних типах підприємств; види обліку, які ведуть підприємства; система організації звітності; роль бухгалтера у підготовці та прийнятті управлінських рішень; значення облікової функції в структурі інформаційного забезпечення управління. Доведено, що масштаби діяльності аграрних підприємств та різні організаційно-правові форми обумовлюють пошук спільних рис та розробку різносценарних підходів до організації обліку, зростання важливості ролі бухгалтера в прийнятті управлінських рішень, розширення меж використання фінансової та управлінської звітності і взагалі облікової інформації в системі управління.

Ключові слова: бухгалтерський облік, звітність, сільськогосподарські підприємства, організація обліку

Актуальність. На сьогоднішній день організація обліку перетворюється на визначальний чинник успішного функціонування кожного суб'єкта підприємницької діяльності. Належним чином побудована система обліку створює умови для продукування якісної, своєчасної орієнтованої на управлінські рішення інформації. Відповідно менеджери зможуть швидко опрацювати надані їм дані та зосередити увагу на розгляді альтернатив прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку підприємства. Відповідно до цього вихідна інформація системи бухгалтерського обліку повинна бути обробленою, підготовленою і, головне, цілеспрямованою та подаватися у зручній для прийняття формі у вигляді підготовлених конкретних звітів орієнтованих на конкретні управлінські рішення.

Аналіз останніх досліджень. Організацію облікового забезпечення та тенденцій його розвитку висвітлено у дослідженнях багатьох науковців. Серед найвідоміших праці вчених: М. Білухи, Р. Бруханського, Ф. Бутинця, С. Голова, Л. Горецької, Л. Гуцаленко, С. Івахненкова, М. Кужельного, С. Левицької, Н. Малюги, М. Пушкаря, С. Свірка, В. Сопка, Л. Сука, дослідження яких спрямовані, як правило, на удосконалення всіх етапів організації обліку з метою досягнення повноти й корисності інформації, що міститься в бухгалтерських документах (первинних, зведених) та формах звітності, запровадження прийомів і методів економічного аналізу для отримання інформативних аналітичних даних в процесі прийняття управлінських рішень.

Проте, враховуючи вагомий внесок зазначених дослідників та цінність отриманих ними результатів, залишається низка невирішених питань, щодо особливостей організації обліку на підприємствах різного розміру.

Мета дослідження – вивчити процес організації бухгалтерського обліку в аграрних підприємствах, залежно від масштабів їх діяльності.

Матеріали і методи дослідження. Удослідженні використані загальнонаукові і спеціальні методи пізнання, що безпосередньо зумовлені поставленою метою та завданнями. Методологією дослідження виступають діалектичний метод та системно-функціональний підхід.

Результати дослідження та їх обговорення. Для забезпечення управління своєчасною, точною, достовірною, репрезентативною, релевантною та адекватною інформацією з високим рівнем аналітичності, необхідна побудова динамічної системи обліку на підприємстві. Така система потребує раціональних методів, способів і прийомів, що застосовуються для формування інформаційних ресурсів, оскільки організація обліку є визначальним чинником успішного функціонування підприємства в ринковому середовищі.

Організація обліку є комплексним поняттям, що включає як організацію самої системи бухгалтерського обліку, так і організацію функціонування цієї системи у часі і просторі, зокрема проф. В. С. Лень наголошує, що організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу [5, с. 6].

Сопко В. В. розкриває сутність організації обліку як складного поняття, що «... полягає у цілеспрямованому впорядкуванні і удосконаленні механізму, структури і процесів обліку». [6, с. 7].

На думку, проф. С.О.Левицької, організація бухгалтерського обліку – раціональна система відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей підприємства, результати впровадження якої гарантують достовірність інформації, їх повноцінність для прийняття оперативних та стратегічних рішень [4, с. 17].

Організацію бухгалтерського обліку на підприємстві визначають наступні критерії: форма власності; організаційно-правова форма підприємства; вид економічної діяльності, розмір підприємства, що зумовлює особливості та умови облікової роботи, визначає її характер та технології ведення. Для оцінки облікового забезпечення в аграрних підприємствах різних організаційно-правових форм та розмірів виділимо основні критерії, за якими охарактеризуємо облікову систему, зокрема: організація обліку в різних типах підприємств; види обліку, які ведуть підприємства; система організації звітності; роль бухгалтера у підготовці та прийнятті управлінських рішень; значення облікової функції в структурі інформаційного забезпечення управління

В аграрному виробництві до малих підприємств відносять фермерські господарства. Особливості організації облікового забезпечення фермерських господарств обумовлені двома чинниками: нормативно-правовим полем їх функціонування та існуванням специфічних господарських операцій. Зокрема, засновники господарства вносять до складеного капіталу права користування майном, а не саме майно; членам господарства виплачується не заробітна плата, а певна частина доходу. Фермерські господарства існують у двох організаційно-правових формах: фермерське господарство без статусу юридичної особи, створеним на

основі діяльності фізичних осіб –підприємців; фермерське господарствам у формі юридичної особи.

Відповідно до чинного законодавства, у фермерському господарстві, без права юридичної особи бухгалтерський облік вести не обов'язково. На господарства, що є юридичними особами поширюються вимоги щодо обов'язкового ведення бухгалтерського обліку. Фермерські господарства, що є юридичними особами, відповідно до чинних нормативно-правових актів ведуть облік за однією з форм: організація обліку на загальних засадах; організація обліку за спрощеним Планом рахунків; організація за простою формою бухгалтерського обліку; організація обліку за спрощеною формою.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки, що фермерські господарства ведуть фінансовий облік, який умовно можна поділити на: –первинний облік (документування господарських операцій); – поточний облік (хронологічні та систематичні відображення господарських операцій на підставі первинних документів у регістрах бухгалтерського обліку); – узагальнюючий облік (підготовка фінансової звітності).

Основні засади ведення обліку визначаються в наказі про облікову політику, в якому зазначається форма ведення обліку його методичне, організаційне та технічне забезпечення. Фермерські господарства, залежно від їх виду, складають по подають до регіональних управлінь статистики спрощені Баланс № 1-мс та Звіт про фінансові результати № 2-мс або Баланс № 1-м та Звіт про фінансові результати № 2-м [7]. Тобто фінансова звітність фермерського господарства, яке відноситься до суб'єкта малого підприємства і за показниками своєї діяльності обрало просту або спрощену форму ведення обліку одночасно є і статистичною. Отже, фермерське господарство веде фінансовий та статистичний обліку. Оскільки облік в господарстві ведеться одним із способів: фермером або членом сім'ї; спеціалістом із бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи або ж передають ведення бухгалтерського обліку на аутсорсинг, тому роль бухгалтера та облікової функції у структурі інформаційного забезпечення управління носить формальний характер. Власник (фермер) одноосібно приймає рішення, щодо стратегічних напрямів діяльності та векторів розвитку свого господарства, як правило на емпіричні та інтуїтивній основі, тобто без використання ґрунтовних обліково-аналітичних процедур.

Облікове забезпечення у фермерських господарствах, що ведуть облік на загальних засадах, організоване аналогічно як і в аграрних підприємствах середнього розміру.

На сьогоднішній день найрозповсюдженішими організаційно-правовими формами для підприємств аграрної сфери середнього розміру є господарські товариства (товариство з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, акціонерні товариства) та підприємства колективної власності (виробничі кооперативи).

Організація облікового забезпечення в сільськогосподарських підприємствах середнього розміру здійснюється відповідно до технологічного процесу виробництва та обсягу господарської діяльності. В аграрних підприємствах середнього розміру облік ведеться за журнально-ордерною формою, з використанням комп'ютерної програми «1С:Бухгалтерія сільськогосподарського підприємства для України» та М.Е.Дос. Організаційна структура облікового апарату побудована за централізованою формою.

Стратегічний облік на підприємствах середнього розміру, як правило не ведеться. Окремі його аспекти застосовуються щодо визначення основних (ключових) чинників успіху, моніторинг зовнішнього середовища, ABC-аналіз.

Отже, можна зробити висновок, що у більшості підприємств середнього розміру роль бухгалтера в управлінні залишається формальною, а от значення облікової функції у структурі інформаційного забезпечення можна визначити як формально-аналітичну, оскільки наявні інструменти, які можуть використовуватися для ідентифікації та оцінки внутрішнього та зовнішнього середовищ, інформація про які необхідна менеджменту для обґрунтування напрямів розвитку підприємства.

Проаналізуємо організацію облікового забезпечення у великих за розмірами аграрних підприємствах, вертикально-інтегрованих структурах – агрохолдингах. Відповідно до Господарського кодексу України, «холдингова компанія – публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності)»[1].

Багатоступеневість системи управління, організаційно-правова структура, диверсифікація діяльності, територіальна розосередженість, участь у капіталі дочірніх підприємств визначає особливості організації обліку в агрохолдингах.

Для дослідження побудови системи обліку в холдингу доцільно поділити підприємства «Групи», відповідно до рівнів прийняття управлінських рішень (стратегічний, тактичний, операційний). Стратегічний рівень – це підприємство або керуюча компанія, яка є центром прийняття рішень щодо напрямів виробничої, фінансової, інвестиційної, інноваційної діяльності, кредитної політики тощо; тактичний рівень – аграрні підприємства у формі АТ, ТОВ, ПП, які є основними виробниками, а також здійснюють організаційну, координаційну та управлінську діяльність по відношенню до підприємств оперативного рівня; оперативний рівень – дочірні підприємства, філії, структурні підрозділи, відділки, які здійснюють виробничу діяльність та входять до складу підприємств тактичного рівня.

Відповідно до структури облікова інформація формується наступним чином, на оперативному рівні, у дочірніх підприємствах, філіях, структурних підрозділах, відділках, які, як правило, не мають статусу юридичної особи ведеться тільки оперативно-технічний та первинний облік виробничих процесів. Синтетичний облік, складання фінансової та управлінської звітності відбувається на підприємствах тактичного рівня.

Ваггарнихпідприємствах тактичного рівня, які входять до складу агрохолдингу, здійснюється повний цикл облікових процедур від первинного обліку до складання управлінської та фінансової звітності, яка передається до головного підприємства стратегічного рівня для узагальнення, трансформації та аналітичної обробки.

На підприємстві стратегічного рівня організовується узагальнюючий облік, підготовка та формування консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами. Також на підприємствах, які є центром прийняття рішень, ведеться стратегічний облік та аналітична оцінка діяльності підприємств складових холдингу, а також визначаються вектори їх розвитку. На головному (материнському) підприємстві, яке зареєстроване за кордоном відбувається оприлюднення консолідованої звітності агрохолдингу.

Бухгалтерський облік ваггарнихпідприємствах, які входять до складу агрохолдингів, ведеться за допомогою комп'ютерної програми «1С: 8», яка залежно від організаційної структури підприємства та інформаційних управлінських потреб має різні конфігурації, наприклад: «Рослинництво», «Тваринництво», «Елеватор», «Земельний фонд» «Планування і бюджетування».

Сучасні агрохолдинги є інноваційно спрямованими формуваннями, вони використовують не лише рішення, які пропонують ІТ-компанії, а й створюють свої продукти, або використовують комбінований підхід, коли на платформі 1С розробляються додатки за вузькоспеціалізованими напрямками.

На рівні материнської або управляючої компанії (стратегічний рівень), використовуючи дані фінансового та управлінського обліку, а також іншої інформації, ведеться стратегічний облік. Він дозволяє трансформувати облікову інформацію, ув'язати її з аналітичною та представити у вигляді найзручнішому для прийняття управлінських рішень.

Нормативно-правові акти України, міжнародні стандарти, а також особливості організаційної побудови визначають специфіку звітності агрохолдингів. Підприємства (юридичні особи), які входять до складу холдингу та здійснюють виробничу діяльність, подають фінансову та статистичну звітність у формах, визначених чинним законодавством та у передбачені ним терміни. Відповідно до вимог чинного законодавства [2], агрохолдинги складають та оприлюднюють консолідовану фінансову звітність і аудиторський висновок.

Відповідальні за ведення обліку у всіх структурах агрохолдингу, окрім облікових функцій виконують аналітичні. Зокрема, це стосується обліку і аналізу виробничих параметрів: витрат, доходів та ін. грошових потоків. На тактичному та стратегічному рівнях бухгалтери активно залучаються для прийняття управлінських рішень, зокрема, щодо інвестування, вибору амортизаційної політики, відображення в обліку активів, кредитування, грошових операцій, оподаткування тощо. На стратегічному рівні до процесів стратегічного обліку та формування консолідованої

звітності залучаються головний бухгалтер та фінансовий директор, які є активними суб'єктами прийняття найважливіших стратегічних рішень щодо розвитку агрохолдингу. На відміну від малих та середніх підприємств, де облікова інформація в основному орієнтована на державні органи, в агрохолдингових структурах через значні обсяги, різноманітність та багатоцільове спрямування (управлінська, фінансова, стратегічна) вона безпосередньо використовується для прийняття оперативних, тактичних, стратегічних рішень та призначена для широкого кола зацікавлених осіб, які мають суттєвий вплив на параметри розвитку.

Висновки. Проведена оцінка облікового забезпечення в аграрних підприємствах різного розміру вимагає диференційованого підходу до його удосконалення і розвитку. Зазначене обумовлює пошук спільних рис та розробку різносценарних підходів до організації обліку в аграрних підприємствах різних типів, зростання важливості ролі бухгалтера у прийнятті управлінських рішень, розширення меж використання фінансової та управлінської звітності і взагалі облікової інформації у системі стратегічного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>].
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 05.10.2017 р. №2164 –VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.03 р. № 973-IV зі змін. і доповн. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
4. Кужельний М. В., Левицька С. О. Організація обліку: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
5. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / За ред. В. С. Леня. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.
6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік на підприємстві. Київ: Техніка, 2006. 560 с.
7. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами : затверджено наказом Міністерства Фінансів України № 720 від 15.06.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

References

1. Economic Code of Ukraine. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>].
2. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" dated 05.10.2017, number 2164-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Law of Ukraine "On Farmers" of 19.06.03 № 973-IV with changes. And complemented. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
4. Kuzhnyj MV Organization of accounting: a textbook / M.V. Kuzhny, S.O Levitskaya - K.: Center for Educational Literature, 2010 – 352 p.
5. Ed. V.S. Lena. Organization of accounting. Textbook. - K .: Center for Educational Literature, (2006). 696 p.
6. Sopko V.V. (2006) Accounting at the enterprise. Kyiv: Engineering, 560.
7. Methodical recommendations on the application of registers of accounting by small enterprises: approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine (2011) 720. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ДИФФЕРЕНЦИРОВАННЫЙ ПОДХОД К ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ РАЗНОГО РАЗМЕРА

Л. М. Рябенко, Ю. Браут

Аннотация Рост требований к качеству информации неизбежно приводит к адекватному росту требований к бухгалтерскому учету в качестве системы, обеспечивающей обработку первичных показателей и их превращение в информацию для принятия обоснованных управленческих решений.

Для повышения эффективности бухгалтерского учета необходимо наладить управление учетом, как сложным системным образованием, при этом первостепенное значение приобретает степень рациональности методов, способов и приемов, применяемых для формирования информационных ресурсов, поскольку организация учета нередко превращается в определяющий фактор успешного функционирования каждого отдельного субъекта предпринимательской деятельности

В статье обоснованы критерии, по которым оценено учетное обеспечение в различных типах агроформирований, в частности: организация учета в различных типах предприятий; виды учета; система организации отчетности; роль бухгалтера в подготовке и принятии управленческих решений; значение учетной функции в структуре информационного обеспечения управления. Доказано, что масштабы деятельности сельскохозяйственных предприятий и различные организационно-правовые формы обуславливают разработку ризносценарних подходов к организации учета, рост важности роли бухгалтера в принятии управленческих решений, расширение границ использования финансовой и управленческой отчетности и вообще учетной информации в системе управления.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, отчетность, сельскохозяйственные предприятия, организация учета

DIFFERENTIAL APPROACH TO ACCOUNTING ORGANIZATION IN AGRICULTURAL ENTERPRISES OF DIFFERENT SIZE

L.M. Riabenko, I. Braut

The increase in the quality of information requirements inevitably leads to an adequate increase in the requirements for accounting as a system that provides the processing of primary indicators and their transformation into information that provides for the adoption of sound management decisions.

To improve the efficiency of accounting, the growth of its functional efficiency, it is necessary to establish accounting management as a complex system education, with the highest priority is the degree of rationality of methods, methods and techniques used for the formation of information

resources, because the skillful accounting organization often turns into a determining factor of a successful functioning of each individual subject of entrepreneurial activity

The article deals with the generalization of differentiated approaches to the organization of accounting in agricultural enterprises. The criteria for evaluating the organization of accounting in different types of agroforming are substantiated, in particular: organization of accounting in different types of enterprises; types of accounting that lead enterprises; reporting system; the role of an accountant in the preparation and adoption of managerial decisions; the value of the accounting function in the structure of information management. It is proved that the scale of activity of agricultural enterprises and various organizational and legal forms determine the search for common features and the development of different scenario approaches to the organization of accounting, the growing importance of the role of an accountant in making managerial decisions, extending the limits of the use of financial and managerial reporting and, in general, accounting information in the management system.

Keywords: accounting, accounting, agricultural enterprises, organization of accounting

УДК: 001.82:311

МЕТА-АНАЛІЗ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ДОКАЗОВОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

В. К. САВЧУК, доктор економічних наук, професор,
**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**
E-mail: savchukvk@ukr.net

П. К. ГАКІ, студентка,
Демокрітський університет Фракі, Греція
E-mail: gakiра1@gmail.com

Анотація. Розглядаючи сутність, мету, можливості і методику проведення мета-аналізу, підкреслюється, що результати дослідження будуть кориснішими для практики, якщо їх достовірність підтверджується достатніми, максимально однорідними статистичними даними. Звернута увага, що мета-аналіз більш широко застосовується в експериментальних науках, зокрема таких як біологія, генетика, медицина, фармакологія тощо, і практично не використовується в економічних, що негативно впливає на об'єктивність висновків під час оцінки та прогнозування економічних явищ, процесів, результатів.